

Hrává

JAROMĚŘ PRO DĚTI

3
interaktivní trasy

Hravá

JAROMĚŘ PRO DĚTI

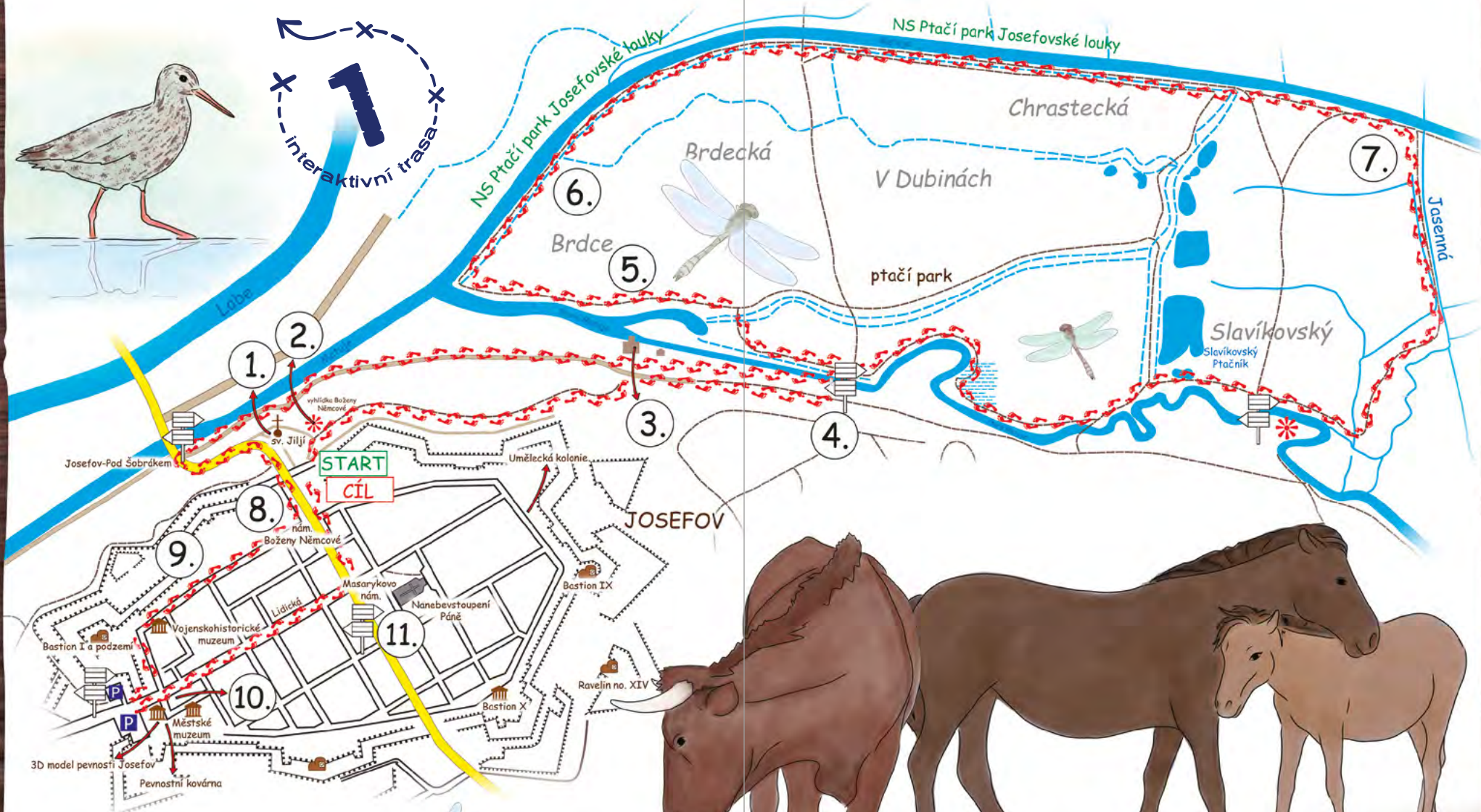
Milé děti, dostala se vám do rukou pohádková brožurka plná úkolů a zábavy. Najdete zde tři interaktivní trasy, díky kterým se pobavíte, ale také poznáte město Jaroměř.

Nejprve se vydáme do „džungle“ za divokými koníky do ptačího světa. Tam poznáme nejen krásnou přírodu, ale budeme-li mít štěstí, můžeme vidět i divoké koně či pratury. Navíc se toho hodně dozvíte! Poté se vydáme do dob králů a královen. A to díky hře Jarohrátky v čase zpátky. Zde poznáme historické centrum města. Nakonec společně vyrazíme na procházku po Pražském Předměstí. Tato procházka nás naučí něco o zdejší historii a místních stavbách.

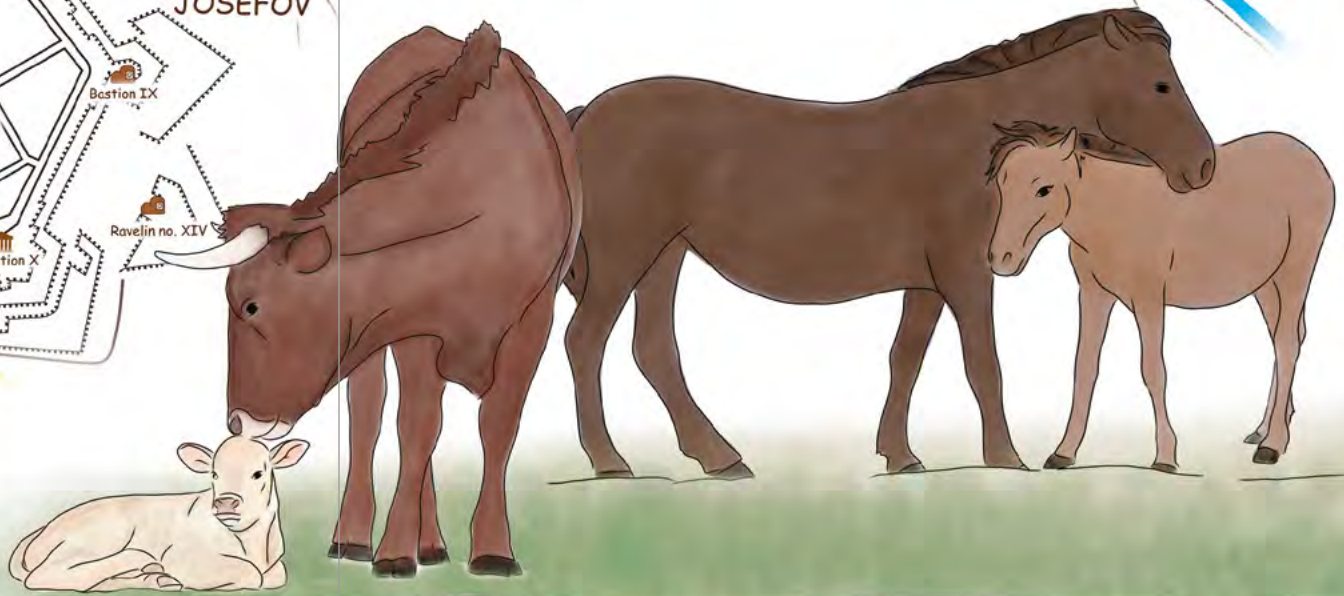
Na ty z vás, kterým se podaří doplnit celou brožurku, čeká odměna!!! A kde na vás čeká? V Turistickém informačním centru v Jaroměři. Tak s chutí do toho a nezapomeňte si tužku!

Do „džungle“
za divokými koníky
a do Ptačího světa
v Jaroměři

JAROMĚŘ

Milí cestovatelé,

zvezme vás do „džungle“ – nádherného místa, kde se mezi vzácnými ptáky v Ptačím parku prohání opravdoví divocí koně a pratuři. Cesta kolem Staré Metuje je jen pro opravdové dobrodruhy. Projdou ji pouze odvážní cestovatelé v dobrých botách a splní si při tom i bobřika mlčení. Pokud se totiž po parku budete pohybovat potichoučku jako myšky, můžete potkat nádherná zvířata a obdivovat vzácné druhy ptáčků. Okruh divokou přírodou měří 4 km. Střevíčky tentokrát nechte doma a raději si do batůžku přibalte svačinku. Na cestě ji snězte sami. Zvířátka se v Ptačím světě krmit nesmí.

Pak se v zablácených botkách přesuneme do nedalekého Josefova. Pevnostní město nechal postavit císař Josef II. jako obranný prvek proti Prusku. Dnes si tu můžete prohlédnout několik muzeí, část podzemních chodeb, lapidárium s Braunovými sochami, obytné kasematy nebo se rozhlédnout z hradebního valu. Kvůli luštění tajemky na placenou prohlídku do podzemí nemusíte, i když je moc zajímavá a doporučujeme ji.

IDEÁLNÍ
je naplánovat
výlet na celý den:
dopoledne Ptačí svět,
odpoledne pevnostní
město Josefov.

Pokud půjdete správnou cestou podle mapy, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhozených slov tajemku.

Lehká trasa vede po rovině kolem Metuje mezi loukami. Cesty bývají podmáčené a pěšina vede i „džunglí“, takže na výlet není možné jet s kočárkem a na kole. Pejsky vzít můžete, ale musejí být na vodítku, do pevnostních objektů psi nemohou.

V Ptačím světě se terén mění dle počasí a ročního období, takže pokud zrovna nebude parné léto, raději holínky s sebou. V období hnízdění ptáků, tedy od dubna do června, se držte stezek.

Délka trasy — 7 km

Parkování — Zaparkujte co nejblíže mostu 5. května. Ideálně nad ním, poblíž kapličky sv. Jiljí, tedy těsně před vjezdem do pevnosti nebo v ulici U Mlýna.

Ptačí park je otevřený každý den a vstup je volný. Před cestou si ověřte na webu, které pěšinky jsou přístupné.
www.birdlife.cz/rezervace/josefovskelouky

Pevnost Josefov — Bastion No. I a podzemí – otevírací doba na webu, dle ročního období
www.pevnostjosefov.cz

WC — Občerstvení Na Špalkách.

Hru vytvořila — Lucie Nachtigallová

Hurá do toho!

➤ *Putování začíná na mírném kopečku nad řekou Metují nedaleko mostu 5. května, kde zaparkujete nebo kam dojdete po svých. Můžete zaparkovat i na centrálním placeném parkovišti u pevnosti Josefov. Budete to mít ke startu asi kilometr, ale zase poslední otázku do doplňovačky vylustíte jen pár metrů odsud. Každopádně na první otázku budeme odpovídat u kaple sv. Jiljí, tak se sejďeme právě tam.*

Jednolodní stavba z roku 1932 vystavěná z popudu továrníka Vladislava Čerycha má představený vstup. Její loď je osvětlena lucernou – byzantinskou cibulkou s na vrcholu umístěným pravoslavným křížem. Kolik má pravoslavný kříž ramen? Počítejte. To jen pro zajímavost, zajímá nás hlavně kupole.

Jakou má cibulovitá kupole barvu?

1.

➤ *Pokračujeme po pěšince podél hradeb pevnosti Josefov, do které se podíváme zhruba za hodinu a půl. Míříme k vyhlídce pojmenované po české spisovatelce Boženě Němcové. Vidíme z ní až k Babiččinu údolí. Ano, nepletete se, není to údolí vaší babičky. I když by si určitě také nějaké zasloužila... Je to údolí babičky Boženy Němcové. Psala o ní v knížce nazvané – jak jinak – Babička.*

Věděl by někdo, jak se jmenuje zámek, ve kterém v knížce Babička bydlela kněžna s Hortenzií? Školáci, vybavte si, jak se Němcová jmenovala za svobodna? Byla to Barbora...

Doplňte příjmení za svobodna.

2.

➤ *Pokračujeme alej mezi nádhernými stromy podél hradeb asi 300 metrů. Po neznačené pěšince sejďeme dolů k řece.*

Poznáte stromy kolem sebe? Víte, jak se ve skutečnosti jmenuje kaštan? Je to jírovec! A dub? Nevíte? Žádný div. Byl to chyták. Dub je dub. Znáte nějakou jinou rostlinu, která se správně jmenuje jinak, než se jí říká? Co třeba pampešlika? Nebo petrklíč? Jak se jmenujete vy? Máme tady nějakého Josefa či Josefku? Pokud ano, jsou vzhledem k lokaci jmenování vedoucími výpravy a mohou jít v čele!

➤ *Napojujeme se na zelenou turistickou značku. Povede nás podobně krásně, jako nás nyní vedla řeka Stará Metuje.*

➤ *Blížíme se ke dvěma opuštěným budovám – jednou z nich je mlýn.*

Jak se jmenuje mlýn?

3.

Tento mlýn, kterému se také říká U Čápů, vesele klapal už před 300 lety. Přežil obří pevnostní výstavbu, zhoubu mu přinesl až požár v roce 1819. Vyhorel do základů a musel být postaven znovu. Oheň spálil dokonce i mlýnská kola ve vodě.

Podle jedné z lidových vyprávění tu měl být v roce 1840 chycen loupežník Václav Babinský, který zde krátce pracoval jako stárek, když se ukrýval před zatčením.

Kdo najde na zahradě vedlejšího domu bílé ovečky a vodníka? Kdo si myslí, že v Metuji žijí vodníci? Tak to si myslíte správně! Proto pozor na pády do vody, mohli byste přijít o dušičku.

➤ *Pokračujeme podél Metuje k rozcestníku Poklasní mlýn. Tady jsme trochu na rozpácích, protože mlýn je správně Podklasní, ale nebudeme v tom štourat. Nejdeme však směrem Ptačí park – vchod, ale přejdeme mostek a vydáme se doleva.*

Kolem celého parku vede obvodová návštěvnická trasa o délce 4 km. Území protínají dvě cesty. Zá-

padněji situovaná bývá zaplavena a na jaře uzavřena kvůli hnízdění ptáků. Ve vstupním areálu parku začíná i kratší návštěvnický okruh o délce 800 m. Zde je také umístěna první přízemní pozorovatelná, která je otevřená po celý rok. Na ni se podíváme, až projdeme okruh celý.

Ptačí park Josefovské louky vznikl v roce 2006. Má umožnit návrat mokřadních ptáků na dříve zaplavované louky v nivě Metuje a současně zpřístupnit území lidem a umožnit jim obdivovat krásy přírody. Páteří parku je unikátní sto let starý závlahový systém Metuje, který po opravě umožňuje regulaci výšky spodní vody na okolních loukách. Právě tyto louky Česká společnost ornitologická s pomocí stovek dárců vykupuje a buduje na nich tůně i velké vodní plochy, které zajišťují potravu ptákům a životní prostor řadě ohrožených druhů bezobratlých.

Platí zde Gándhího filozofie: **Každý je zodpovědný za své odpadky!** Neboli: Co si do přírody přineseme, to si taky odneseme.

Kdo vidí u mostu tuto cedulku? Pročtete a najдете:

Jak se Gándhí jmenoval křestním jménem?

4.

➤ **Hurá do džungle podél ohrady po proudu Staré Metuje. Pozor, může to klouzat.**

Přírodní památka zde byla vyhlášena na ochranu populace klínatky rohaté, silně ohroženého druhu vážky, která k rozmnožování potřebuje čistou nebo málo znečištěnou vodu potoků a říček. Klínatka rohatá patří k evropsky významným druhům, proto je přírodní památka Stará Metuje zároveň evropsky významnou lokalitou.

➤ **Míjíme Pastvinu velkých kopytníků. Když budete mít štěstí, spatříte koně nebo pratury.**

Do ohrady bylo v roce 2018 umístěno pět divokých exmoorských poníků, kteří tu přirozeným způsobem napomáhají návratu ptačích druhů.

Určitě jste rozumné děti a nic z toho, co vám teď říkáme, byste neudělaly, ale jen pro jistotu připomínáme pár pravidel: V případě, že se ve zpřístupněném úseku pastviny potkáte s divokými koňmi, nepřibližujte se k nim a nepokoušejte se je krmit. Psy držte na vodítku, nescházejte z cesty. Pokuste se z ohrady vyjít co nejdříve. Konejšou agresivní, ale při blízkém setkání se mohou chovat nepředvídatelně. Koníci jsou v parku drženi v polodivokém chovu bez příkrmování. Podáváná potrava by jim mohla způsobit zdravotní komplikace nebo smrt.

Která země je kolébkou starověkých bájí a pověstí o bozích z Olympu a Pegasovi?

5.

Jak se zde ocitli divocí koně a proč tady vlastně jsou?

Věřte nevěřte, v evropské přírodě stále ještě můžete natrefit na koně, kteří žijí úplně divoce. Třeba jako jeleni nebo divoáci. Ale jen na britských ostrovech v drsné oblasti Exmooru. První experiment s pastvou divokých koní v mokřadu má ohromný úspěch. Například jako na jediném místě ve východních Čechách tu díky nim zahnízdil vodouš rudonohý. Poníci si poradí i s úporně odolnými druhy vegetace, na které je každá technika krátká. Spasou ostrici, sítiny, rákos. A hromádky koňských koblížků vítají jako zpestření stravy nejen bahňáci, ale také spousty dalších opeřenců obývajících Josefovské louky.

Tak co? Vidíte je? Nejsou zase tak velcí, jak by člověk čekal, že? Kdo by si chtěl zaježdit?

My koně moc rádi, ale na vyjížďku si raději půjčím koníky k tomu určené. Tihle by se mohli bát.

Všimli jste si, že koníci vystupují skoro v každé pohádce nebo baji? Nejznámější kůň je nejspíš Pegas, bájný okřídlený tvor. Vyprávění o jeho původu se liší. Podle jedné verze vyskočil z těla své matky Gorgony Medusy poté, co jí Perseus utal hlavu. Podle druhé vyskočil ze země, na níž dopadla Medusina krev. Znáte tuto známou báji?

Když byla autorka tohoto textu malá, což bylo asi tak před 286 lety, milovala film Souboj Titánů, který vypráví příběh o Andromedě, Perseovi a Meduse... Třeba si rodiče také vzpomenou.

➤ **Nalevo míjíme nám již známý mlýn a jez. Pěšínska je stále dobrodružnější a dobrodružnější.**

Než dojdeme k soutoku, řekneme si posledních pár vět o koních.

Divocí koně jsou typičtí řadou znaků: ocas s dlouhými žíněmi, hustá hříva, relativní robustnost, oblé zadek a kaštánky na zadních i předních končetinách. Co se týče zraku, ačkoli mají koně velké zorné pole díky eliptickému tvaru zornic, vidí poměrně slušně na blízko i na dálku. Ze smyslu má největší význam čich.

➤ **My jsme se pomalu „dočichali“ až k soutoku. Kvalita cesty je trošku lepší, ale stále to může klouzat. Než se dostaneme k dalšímu mostu, povíme si něco o řece Metuji.**

V Jaroměři, ve výšce 248 m v nejsevernějším výběžku Pardubické kotliny, ústí Metuje do Labe, které její vody odvádí do Severního moře. Ti-

pli byste si, jak je Metuje dlouhá? Jen 77 km. Dokonce i v Metuji žije jedna krásná ryba, která vypadá jako had. Jeto taková ryba neryba. Znáte ji z pohádky O Zlatovlásce a psal o ní také spisovatel Ota Pavel.

Jak se jmenuje?

6.

Ale zpátky na Josefovské louky. Vidíte budky pro ptáčky? I o ně se stará Česká společnost ornitologická, která usiluje o svět, v němž budou žít lidé a ptáci v harmonii.

» Pěšina se stáčí doprava a otevře nám krásný pohled na pastviny. Dá se po nich projít, ale to nedoporučujeme. Co se jeví jako suchá zem, se v půlce cesty může proměnit v bažinu nebo lagunu. Což vám ani nám nejde k duhu, zato praturům náramně. Můžete je tady spatřit.

Ochranáři přírody přivezli dvě samice vzácných praturů na nové pastviny v roce 2020. Díky svému způsobu života by zde praturi měli vytvořit ideální podmínky pro mokřadní a luční ptáky. Poslední původní pratur uhnul v roce 1627 v Polsku. Zvířata, která se nyní na lučinách pasou, jsou výsledkem takzvaného zpětného šlechtění.

Na Josefovských loukách tráví zimu mimo jiné kalousi pustovky! Další ptáček – bekasina otavní, symbol parku – je zde také k vidění dokonce i v zimě. Na mokrých místech nebo na březích kanálů sbírají potravu celá hejna bekasin. Vzácně se dá zahlédnout také další druh bahňáka – čejka chocholátá. Co přimělo druhy, které obvykle zimují v mírnější západní a jižní Evropě, zůstat na Josefovských loukách, je otázkou. Pozorování rovněž vzácných lindušek horských, které sbírají potravu v místech, kde kopytníci právě rozdupalí sněh a odkryli zemský povrch, naznačuje, jak moc je přítomnost velkých zvířat pro ptáky důležitá.

Které ptáčky máte rádi vy? Spíše zpěvné, nebo dravce? Je slavík pěvec, nebo dravec?

Co má pták místo předních končetin?

7.

To bylo lehké, že?

» Jsme na konci naučné stezky, tedy u pomyslného vstupu do parku. Vítá nás domek tzv. lučního hajného se zásobníkem brožur, stožár s umělým hnízdem pro čápy a informační tabule s mapkou naučné stezky a hmyzím hotelem. Po pravé straně dřevěná pozorovatelná, za níž je ptákům v zimě k dispozici velké krmítko s potravou. Za zděným domkem objevíme model říční krajiny. Na něm si můžete vyzkoušet, jak se chová řeka přirozeně a jak se chová je-li regulována člověkem.

» Vracíme se na pěšinku naučné stezky za domkem. Kdo by chtěl jít pohodlnější cestou, může se vydat po zelené značce po louce. Za deset minut se sejdeme u mostu, po němž jsme k pastvinám přišli. Pak se vracíme okolo mlýna stezkou naučné trasy k silnici, která nás kolem kaple sv. Jiljí přivede do pevnosti.

Vítejte v Josefově!

Barokní pevnost Josefov stojí na vyvýšeném místě nad soutokem Labe a Metuje. Základní kámen položil sám císař Josef II. na začátku října roku 1780. Hradby pevnosti byly postaveny podle obdobných francouzských vzorů. Jejich mohutnost zaručovala odolnost proti nepřátelské dělostřelecké palbě. Síla pevnosti spočívala také v palebné síle, zátopových kotlinách a takzvaných suchých příkopech. Za první světové války zde byl zajatecký tábor, za druhé sloužila pevnost německým okupantům, pak sovětské armádě. Až po roce 1989 se v pevnosti usídlila posádka Armády ČR.

» Přicházíme kolem krásných, leč neopravených domů až na náměstí Boženy Němcové. Zde okamžitě odbočíme doprava. Zjistíte, jak se jmenuje ulice, která nás „okruhem“ provede pevností.

Jak se jmenuje ulice?

8.

Kromě obranných valů byla vybudována i původně 45 kilometrů dlouhá síť podzemních chodeb s minovými větvemi. Zároveň vyrostlo pevnostní město Josefov, pozoruhodné vnitřním uspořádáním vojenských a civilních budov a jejich jednotným vzhledem. Ve své době to byl ojedinělý projekt. Josefov patřil k nejvyspělejším pevnostem nejen v habsburské monarchii, ale v celé Evropě.

Vidíte, jak jsou si domy podobné a vše je přesně uspořádáno?

» Pokračujeme rovně ulicí a zastavíme se až u cedulky Bastion II – Dvojitě kasárny.

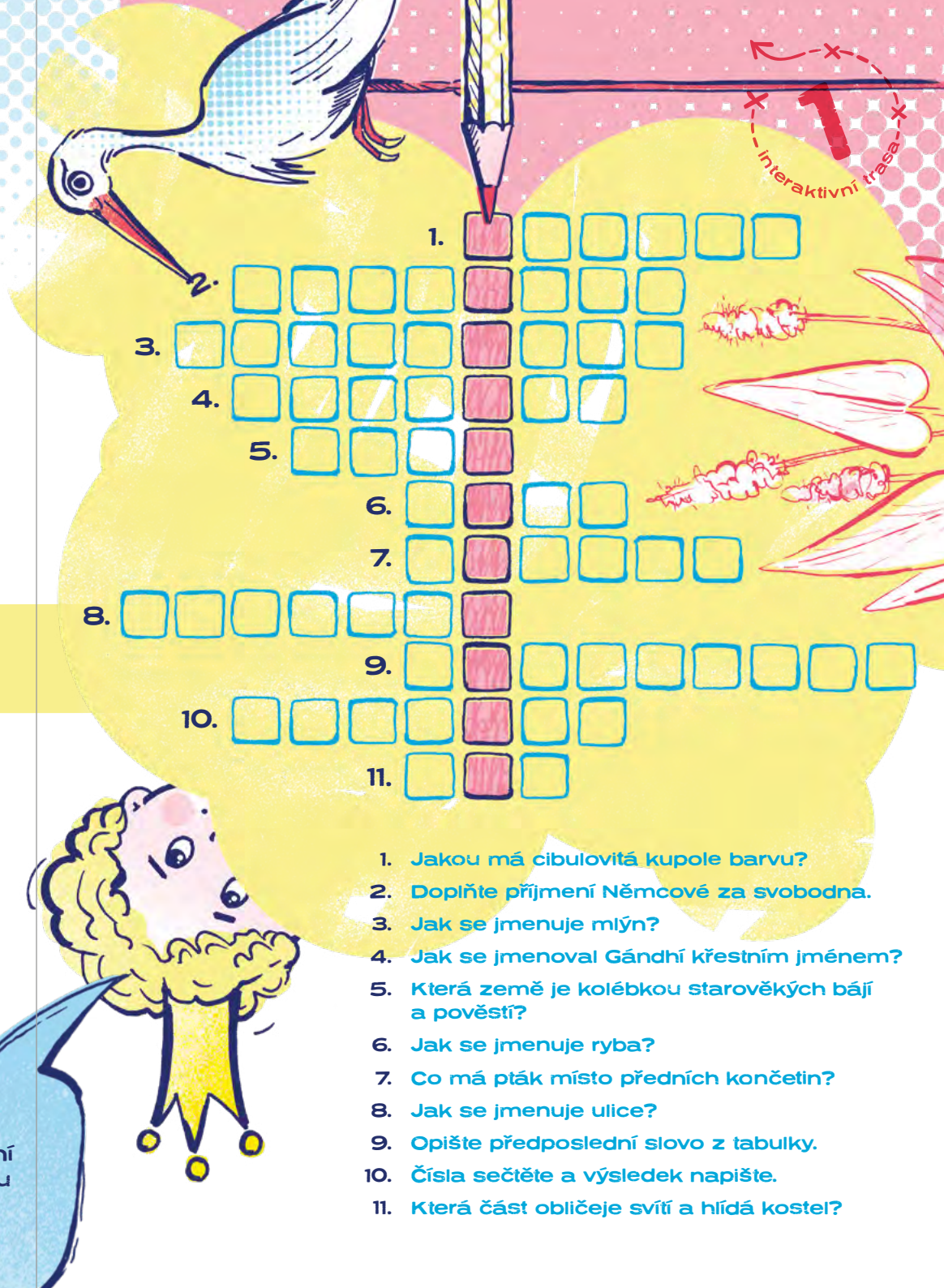
Opište předposlední slovo z tabulky.

9.

I dnes vypadají ulice Josefova jako před 200 lety. Na náměstí stojí empírový kostel Nanebevstoupení Páně, k němuž na konci trasy dojdeme. Najdete tu vojenské velitelství s rakouským znakem, hlavní strážnici, kasárna a vojenskou nemocnici. Zajímavostí je, že Josefov nikdy nenaplnil své vojenské poslání. Pevnost nikdy nedostala šanci zabránit vstupu nepřátelského vojska do českého vnitrozemí. V případě napadení bylo tento nedobytný komplex připraveno hájit až dvanáct tisíc vojáků. Žádná bitva se tu ale nikdy neodehrála.

Například v prusko-rakouské válce, která probíhala v roce 1866 na bojištích východních a severních Čech, použili Prusové novou taktiku – pevnost prostě v bezpečné vzdálenosti obešli. Což zní celkem logicky, že?

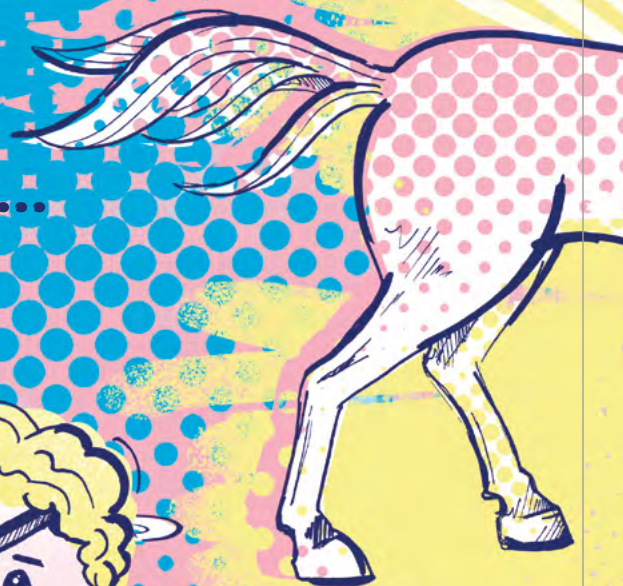
» Míjíme vojenskohistorické muzeum (vidíme z ulice ovšem pouze jeho zadní část), dostáváme se ke vchodu do pevnosti. Kdo chce, vstoupí. Kdo nechce, vyjde alespoň 100 metrů před pevnost

Hrává

JAROMĚŘ PRO DĚTI

A letíme dál ...

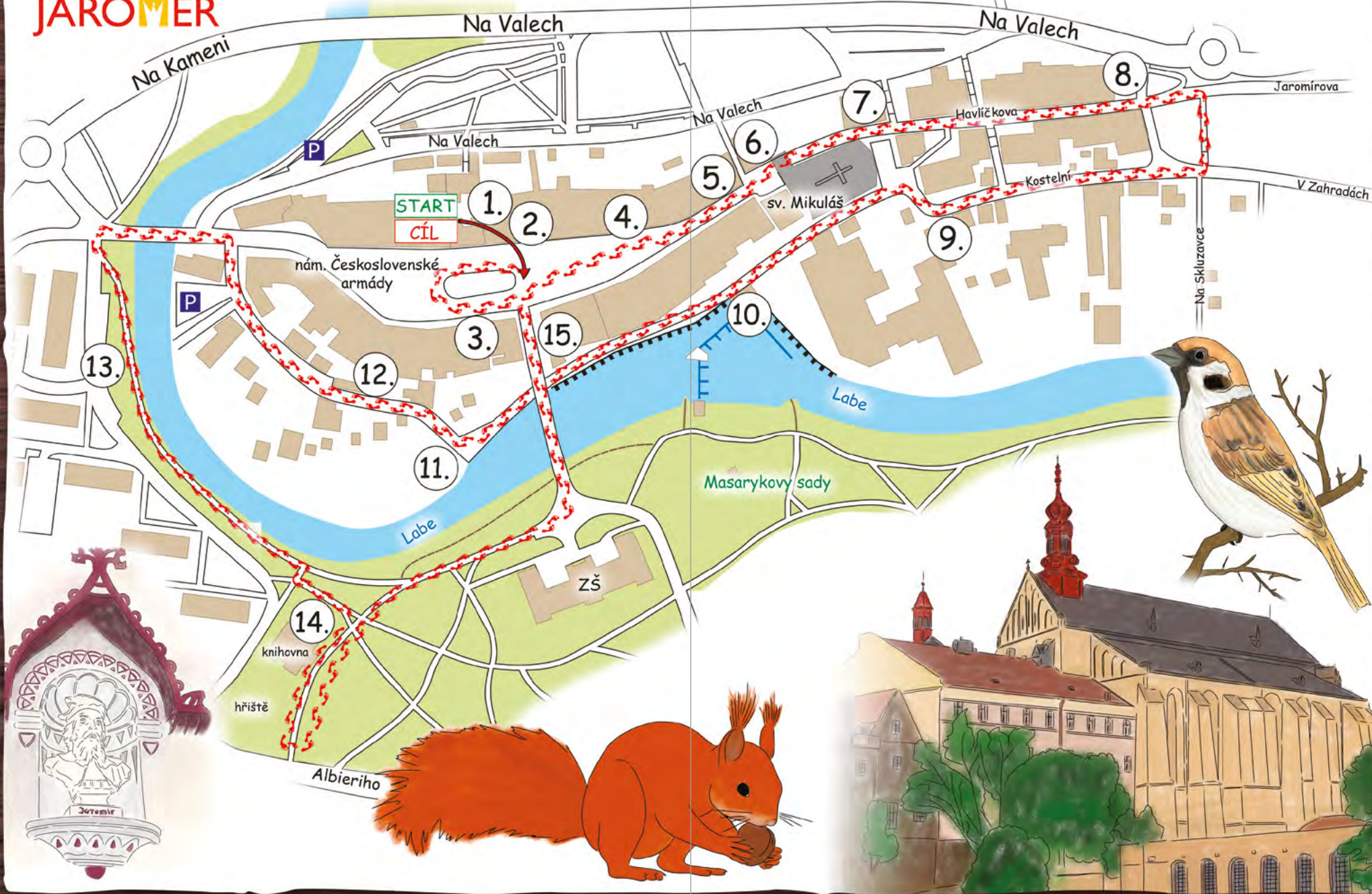

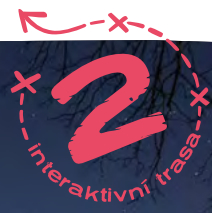
Jarohrátky
v čase zpátky

2
interaktivní trasa

JAROMĚŘ

Hra pro malé i velké dobrodruhy,

kteřá vás zavede zpátky do časů králů, královen a udatných bojovníků. Na trase kolem historického centra Jaroměře je připraveno několik zastávek s úkoly. Některé jsou jednoduché, jiné obtížnější, aby se mohli zapojit úplně všichni. Navíc se během cesty dozvíte pár zajímavostí o městě Jaroměři. Bavit se tak může celá rodina!

**Nastražte oči i uši
a vyrazte na cestu!**

Délka trasy — necelé 2 km

Trasa je vhodná i pro kočárky.

Hru vytvořila — Žaneta Koller

Bylo nebylo . . . v Jaroměři by se vám líbilo

**„Když Jaromír Hradecko držíeše,
jedno městiště sě mu liúbieše;
na tom místě sobě dvůr postaví
a své jmě „Jaromiř“ j'mu ostavi.“**

Dalimílova kronika

Před dávnými časy, na skalnatém návrší obkresleném řekou, rozhodl se český kníže Jaromír založit město. To město pojmenovali po něm – Jaroměř. Vydáváte se teď na cestu, která vás zavede zpátky do časů králů, královen a udatných bojovníků. Možná budete mít štěstí a spatříte i samotného knížete Jaromíra.

Hra vás zavede na některá známá i neznámá zákoutí Jaroměře, v blízkosti historického centra. Po cestě je pro vás připraveno několik úkolů. Některé jsou jednoduché, jiné obtížnější, aby se mohli zapojit malí i velcí. S každým úkolem se navíc dozvíte nějakou zajímavost.

Nastražte oči i uši a vyrazte na cestu.

Hodně štěstí!

Úkol na zahřátí:

Severní stranu náměstí lemuje Malé a Velké podloubí. Dovedete spočítat, kolik má Malé podloubí oblouků? A kolik má to Velké? Zkuste si třeba cestou psát čárky. Možná tak přijdete na to, jak vznikl jejich název.

Byly doby, kdy podloubí tvořilo jeden dlouhý průchod po celé délce náměstí. Dnešní podoba vznikla ve druhé polovině 19. století, kdy bylo povoleno majitelům dvou domů podloubí zrušit.

Začínáme:

1.

Nejvýraznější bod z celého náměstí je Mariánský sloup, dílo známého sochaře Matyáše Bernarda Brauna (jeho podobiznu najdete kousek od sloupu). Uhodnete, proč města nechávala takové sloupy stavět?

- A) jako součást veřejného osvětlení
- B) na ochranu města před morem
- C) jako vysílač wifi signálu pro celé náměstí

Se jménem Matyáše Bernarda Brauna je spojen hlavně nedaleký Kuks. V Jaroměři ale našel mnohem víc než jen uplatnění svého sochařského umění. Seznámil se tu se svojí vyvolenou, a dokonce se s ní zde také oženil.

2.

Podívejte se teď směrem k podloubí a zaměřte se na dva domy, které podloubí rozdělují. V jednom z nich je dnes Pasáž Jaroslava Žáka. Podle barvy omítky můžete zjistit, co v tomto domě bývalo dříve.

MODRÁ – KOVÁRNA
ZELENÁ – ŠATLAVA
ŽLUTÁ – HOSTINEC

Lidé ho znali pod názvem „V ráji“. Jako hostinec fungoval řadu desítek let. Mimo jiné zde pobýval třeba koč M. B. Brauna, který ho vozil do Kuksu. Během první světové války zase sloužil k ubytování některých vojáků přeložených z pevnosti v Josefově.

3.

Na protější straně náměstí je dům s lékárnou U Anděla Strážce. Název domu dokládá i domovní znamení. Podívejte se na něj pozorně a domalujte, co mu chybí.

Názvy domů se odvozovaly především podle toho, k čemu sloužily nebo kdo v nich bydlel. Podobných označení je na domech na náměstí několik. Domy samotné prošly v průběhu staletí několika stavebními úpravami, aby se dostaly do podoby, v jaké je vidíme dnes.

➤ Nyní se vydejte k zelené budově s věžičkou – radnici.

4.

Najděte znak města Jaroměř. Určitě bude umístěný někde na budově radnice nebo vedle na městském úřadě. Jakou barvu mají:

LVICE
TRNOVÁ KORUNA
POLE

Tuto podobu znaku dostala Jaroměř po husitských válkách, jako trest za neposlušnost královně. Do té doby býval znak úplně jiný.

➤ Teď opatrně přejděte celé náměstí na protější stranu. Vaše cesta bude pokračovat podloubím směrem ke kostelu.

5.

Projděte podloubím až na konec. Ale pozor, jenom po kostkách! Šlapat na čáry je zakázáno. Kdo na nějakou přece jen šlápe, musí za test udělat tři dřepy.

6.

Došli jste na východní konec náměstí. Před vámi stojí nejvýznamnější památka Jaroměře, chrám svatého Mikuláše. Vidíte také jedinou městskou bránu, která se v Jaroměři dochovala. Zaměřte se na sousoší na bráně. Zjistěte, kdo co dělá a spojte správně dvojice.

SVATÝ VÁCLAV
KŮŇ
RYTÍŘ
MEČ

MÁ SKOLNĚNOU HLAVU
LEŽÍ NA ZEMI
DRŽÍ PRAPOR
VZÝVÁ SVÉHO PÁNA

Brána se zvonící tady stojí už od středověku. Byla součástí městského opevnění a procházela jí tehdy jediná hlavní cesta do Polska. Spolu s chrámem sv. Mikuláše jsou to úplně nejstarší stavby v Jaroměři.

➤ Projděte bránou ven z náměstí. Pokračujte podél kostela. Na jeho konci je kamenné zábradlí mostu. Tady zastavte a přejděte k dalšímu úkolu.

7.

Chrám svatého Mikuláše z venkovní strany podepírají kamenné pilíře. Zaměřte se teď na ty, které vedou od vás směrem z bráně. Najdete na jednom z nich lidskou podobiznu? Tipnete si, proč tam je?

Podle jedné z jaroměřských pověstí je to podobizna tesaře Dlabý, který se zřítíl ze střechy kostela, když ji opravoval. Měl však štěstí. Spadl do kupy sena a díky tomu se mu nic nestalo. Méně pohádková verze říká, že je to tvář stavitele chrámu.

➤ Vydejte se Havlíčkovou ulicí dál, směrem od náměstí. Dojděte až k dalšímu kamennému mostku. Napravo bude malá barokní kaplička, vlevo od ní hledejte kamennou podobiznu knížete Jaromíra.

8.

Kníže Jaromír je považován za zakladatele města Jaroměře. Právě po něm je město pojmenováno. Stalo se tak už velmi dávno, v 11. století. Dovedete vybrat z následujícího seznamu, s čím se Jaromír ve své době určitě nemohl setkat?

MEČ · HRADBY · MOBILNÍ TELEFON · PEČETĚ, DÁLNICE ·
ERBY · MISTR KAT · KOSMONAUT · TRAKTOR · LOUPEŽNÍCI ·
LETADLO · TRŮN · FOTOAPARÁT · PANOVNÍK · KOLO · RYTÍŘ

Archeologické nálezy dokládají život lidí v Jaroměři a okolí ještě dávno před založením města. Nejstarší nálezy pochází ze starší doby kamenné, tedy z pravěku.

» Najděte nejvyšší strom, který je poblíž a hned za ním uvidíte schody. Sejděte z těchto 21 schodů dolů a hned se dejte doprava. Pak už zase budete pokračovat rovně až ke kostelu. Jestli se vám nelíbí schody, sejděte kolem Jaromíra z kopečka dolů k hlavní silnici. Tam svoje kroky namiřte na cestu pod most (dávejte pozor, kdyby jelo auto). Až projdete pod mostem, zahněte vpravo a pokračujte rovně ke kostelu.

9.

Nezapomeňte se dívat kolem sebe. Přibližně v půlce cesty od schodů ke kostelu stojí skupinka tří malebných venkovských domků. Tomu místu se říká „na vartě“. Vyberte, jaký materiál na domcích převažuje a zjistíte, co varta byla.

SKLO – MÍSTO, KDE BÝVALA JATKA
DŘEVO – MÍSTO, KDE BÝVALA STRÁŽ
HLÍNA – MÍSTO, KDE STÁVALA ŠIBENICE

Přístup do města z východní strany byl chráněn nejen barokní bránou, kterou jste procházeli. Nedaleko ní stála ještě jedna brána. Celá dnešní Havlíčkova ulice bývala opevněná hradbou, byl tu i padací most.

» Pokračujte v cestě dál, podél kostela až k jezu. Všimněte si, že roh kostela, kolem kterého budete procházet, vypadá trochu jinak než jeho ostatní pilíře. Kostel sám byl ve své době také součástí hradeb a tento kus zdíva je tedy pozůstatek opevnění. Ještě předtím, než byl vybudovaný kostel, stával v těchto místech hrad.

10.

Jaroměř se říká město tří řek. Divoká voda promíchala písmenka v jejich názvech. Dokážete rozluštit, jak se řeky jmenují? A která z nich je řeka před vámi?

BELA
APŮ
UMETEJ

Řeka Labe, která Jaroměř protéká, se dokonce řadí mezi jednu z největších řek Evropy. Pramení v Krkonoších, v Německu kousek od Hamburku se pak vlévá do Severního moře. A právě u pramene Labe byste našli také zmínku o Jaroměřu. Její znak je na jednom z kovových erbů, které připomínají, kudy řeka protéká.

» Pokračujte dál proti proudu řeky. Projděte pod mostem a kousek za ním na malém prostranství (využíváno jako parkoviště) bude další zastávka na splnění úkolu. Bystrým očím ani teď neuniknou zbytky dávno zmizelých hradeb. Celá tato strana náměstí bývala totiž součástí opevnění města.

11.

Jaroměř bývala jedním z královských věnných měst. Takto označená města dostávaly v minulosti královny, aby zůstaly zajištěné v případě, že král zemře a na trůn nastoupí jiný. Jednou z povinností krá-

lovského věnného města bylo posílat několikrát ročně do královské kuchyně tu nejlepší pochoutku, která se ve městě našla. Když najdete odpověď na hádanku, zjistíte, co královně posílala Jaroměř.

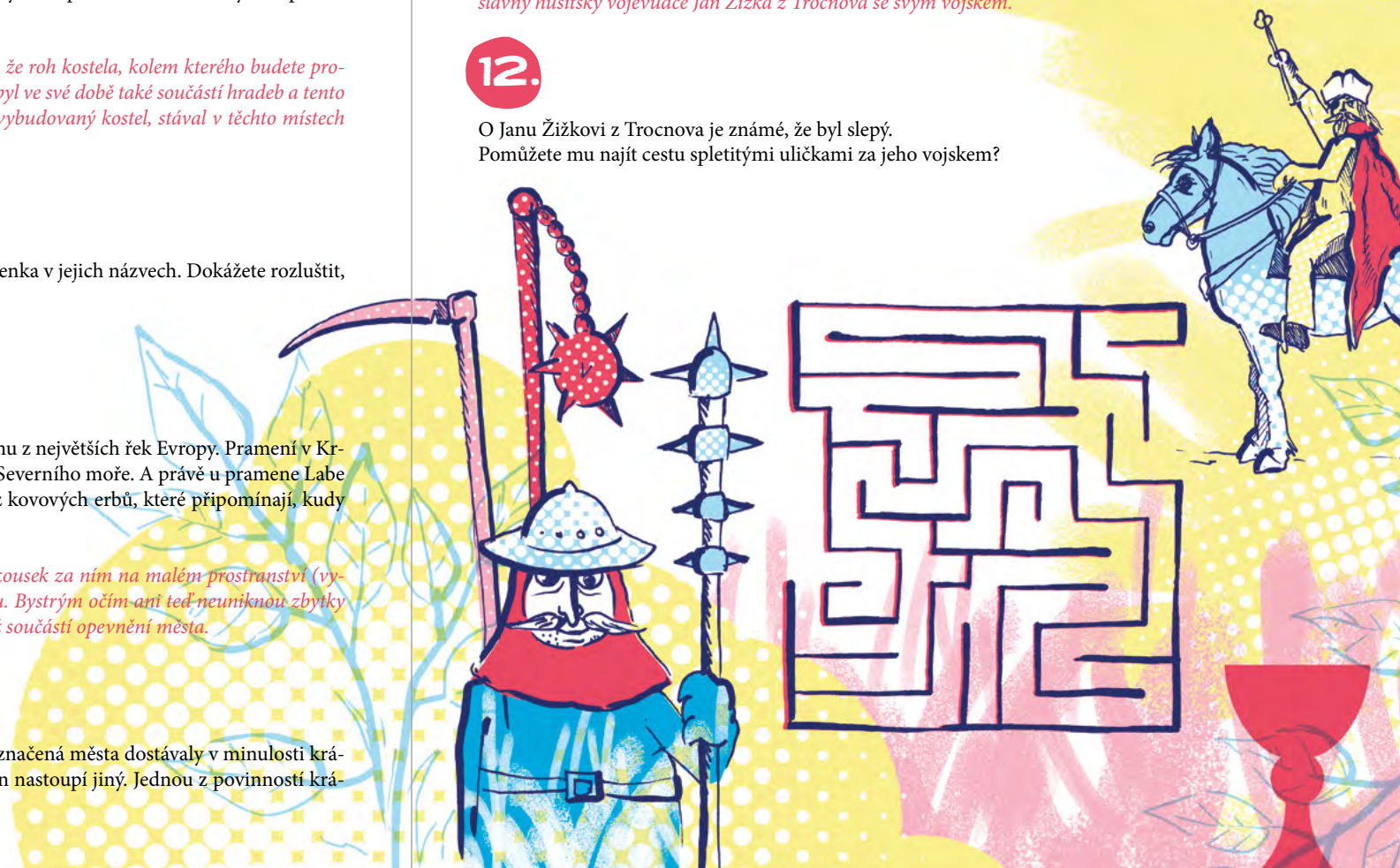
Její hlava? Ta je nemá!
Břicho, ocas... Víc už nemá.
Kam by taky chodila?
Na poušti by nežila.

Konkrétně to byli lososi, kterých je v současných českých řekách pramálo. První královna, které Jaroměř patřila, byla Eliška Rejčka. Mezi další královny, které zasáhly do dějin města patřila třeba Žofie Bavorská, Johana z Rožmitálu nebo Barbora Celská. Poslední zmíněná je přesně ta dáma, která má na svědomí podobu městského znaku.

» Pokračujte ulicí Sladovna pořád rovně, až na její konec. Dostanete se na rozcestí pod náměstím. Kousek odtud stála ve středověku další vstupní brána do města. A přesně před tuto bránu dojel roku 1421 slavný husitský vojevůdce Jan Žižka z Trocnova se svým vojskem.

12.

O Janu Žižkovi z Trocnova je známé, že byl slepý. Pomůžete mu najít cestu spleťtými uličkami za jeho vojskem?

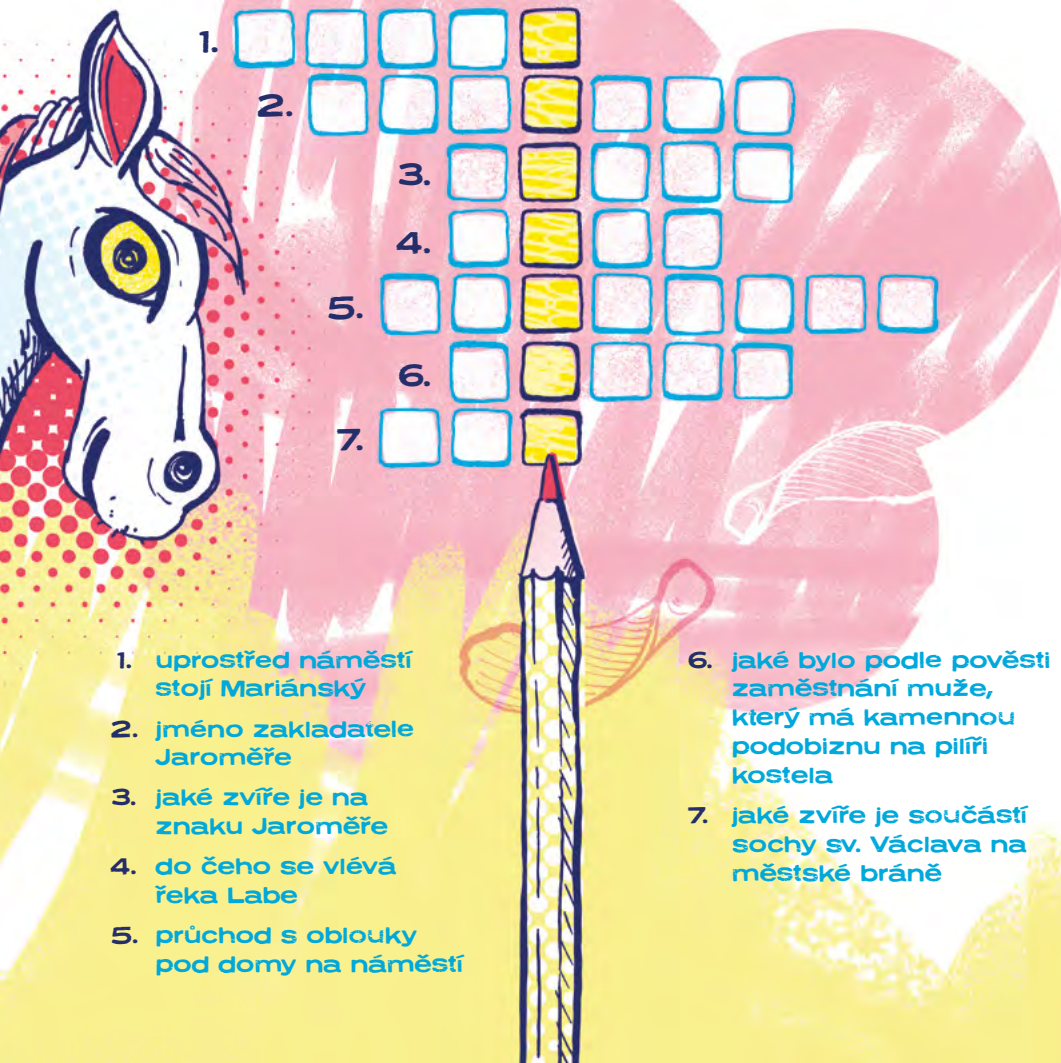

Husitskému vojsku v čele s Janem Žižkou se Jaroměř po třech dnech obléhání sama vzdala. Jaroměřští pak přešli na stranu husitů. Památku na Žižku můžete v Jaroměři najít i dnes – jeden z domů naproti radnici na náměstí má na sobě vyobrazeného Jana Žižku na koni před branami Jaroměře. Žižka plně oslepl až dva měsíce po tažení do Jaroměře.

» Vaše cesta pokračuje vlevo přes most. Hned za mostem uhněte znovu vlevo na pěší cestu podél řeky. Tady si vyberte jednu z laviček, posaďte se a přejděte k dalšímu úkolu.

13

Vyluštěte následující křížovku. Jako nápověda vám poslouží tato hra, na všechno už jste dnes narazili. Tajenka vám prozradí, co vedlo jaroměřské obyvatele nechat postavit zeď u silnice.

1. uprostřed náměstí stojí Mariánský
2. jméno zakladatele Jaroměře
3. jaké zvíře je na znaku Jaroměře
4. do čeho se vlévá řeka Labe
5. průchod s oblouky pod domy na náměstí

6. jaké bylo podle pověsti zaměstnání muže, který má kamennou podobiznu na pilíři kostela
7. jaké zvíře je součástí sochy sv. Václava na městské bráně

Vzhledem k poloze v blízkosti řek bývalo město v minulosti zaplavováno cekem dost. Největší škody napáchala velká voda v roce 1897 a 2000. V roce 2013 rozvodněná řeka strhla část mostu, který spojuje náměstí s parkem. Kromě povodní měla Jaroměř v minulosti trápení i s požáry. Při tom nejhorším plameny pohltily víc jak polovinu náměstí i kostel s téměř celým Jakubským Předměstím.

» Pokračujte dál podél řeky až k malebnému červenému domu, dnešní knihovně, na okraji parku.

14.

Jaroměř je prý městem parků a zahrad. Určete, k jakým stromům patří listy a plody na obrázku. Vidíte v okolí některý z nich?

Ještě před postavením nové školní budovy (dnes ZŠ Na Ostrově), bývaly v této části města ovocné a zeleninové zahrady. Také tudy vedl dlouhý náhon ke mlýnu (mlýn stával nedaleko knihovny). Pojmenování „na Ostrově“ vzniklo právě díky náhonu, který tuto část odděloval.

» Vstupujete do parku a před vámi se objevuje asi nejkrásnější pohled na město. Nepospíchejte. Klidně se na chvíli posadíte na lavičku a jen tak si užíváte výhled. Můžete si třeba udělat nějakou pěknou fotku, děti si zase mohou pohrát na hřišti vedle knihovny. Až si odpočínáte, pokračujte ve hře.

» Dojdete k mostu a přejděte na druhou stranu. Do roku 1883 byste tudy neprošli. Náměstí tvořilo souvislou řadu domů, řeka se dala přejít jen po dřevěné lávce, která vedla z radnice. Při velké stavební úpravě byly zbourány tři domy na náměstí, byla vybudována škola a nový železný most spojil školu s náměstím.

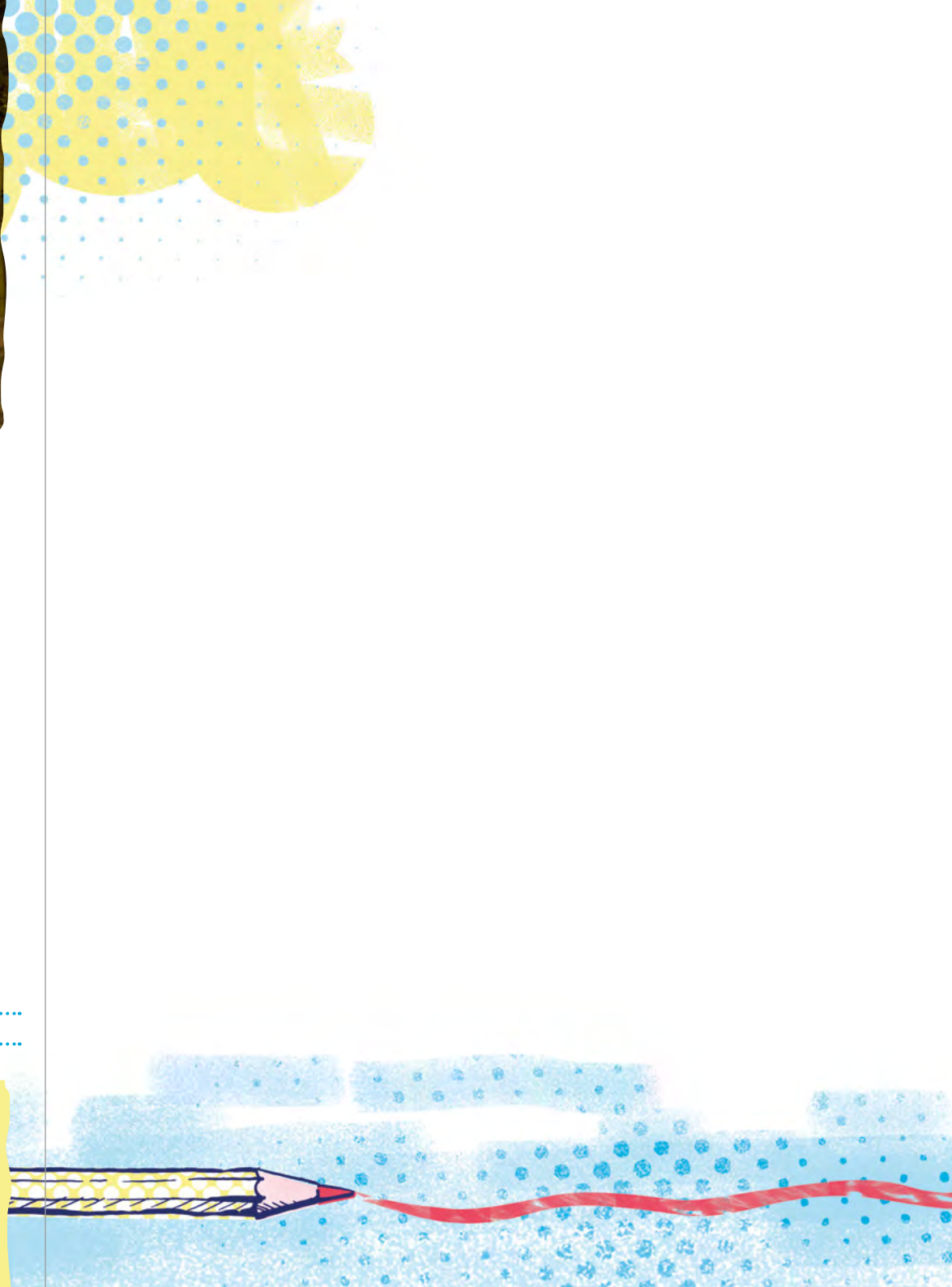
15.

Dům se světlou omítkou po vaší pravé straně má na sobě umístěny pamětní desky. Najděte tu, která nese jméno Jaroslava Borkovce. Vyhledejte písmena v textu na desce s pořadím 31, 1, 5, 17, 25 a rozluštěte šifru. (Příklad: 31 bude písmeno, které je v pořadí na 31. místě, počítáno od prvního slova nahoře na desce.)

31 1 5 17 25

Bonus:

Až budete mít doma dlouhou chvíli, namalujte si obrázek Jaroměře. Dávné nebo současné, to už je na vás.

Procházka po Pražském předměstí

Hrává
JAROMĚŘ PRO DĚTI

JAROMĚŘ

Milý zvědavý človíčku,

tato procházka tě provede krásnými a zároveň zajímavými budovami města Jaroměře, které se nacházejí se na území Pražského Předměstí.

Na vyznačených místech na mapě zodpověz otázky a vyřeš hravé úkoly. Náповědu hledej u daných objektů, tam kde se budeš nacházet. Stačí si je jen pozorně prohlédnout.

3
interaktivní trasa

Časová náročnost — 40–50 minut

Trasa je vhodná i pro kočárky.

Hru vytvořilo — Městské muzeum v Jaroměři

1.

Prohlédni si sochu a odpověz na otázky.

Co znamenají písmena TGM?

- ☐ Tibor Gunter Müller
- ☐ Teodor Gustav Malkovič
- ☐ Tomáš Garrigue Masaryk

Kdo věnoval sochu městu?

- ☐ Otakar Španiel
- ☐ Jan Šrámek
- ☐ Fráňa Šrámek

Ve kterém roce byla socha městu věnována?

- ☐ 2001
- ☐ 2003
- ☐ 2006

Byl zničen nejprve nacisty, pak byl obnoven a zničen komunisty. Co dnes připomíná místo, kde se nacházel?

- ☐ socha TGM
- ☐ veliký kámen s pamětní deskou
- ☐ nic

2.

Prohlédni si budovu, odpověz na otázky a vyřeš osmisměrku

V této budově sídlí?

- ☐ Základní škola Na Ostrově
- ☐ Základní škola Boženy Němcové
- ☐ ZUŠ F. A. Šporka

Tomáš Garrigue Masaryk žil v letech 1850 až 1937. Byl pedagogem, vědcem, politikem a filozofem. V roce 1918 se stal prvním československým prezidentem. Masaryk je výstižně označován jako „Prezident Osvoboditel“. Zničený pomník TGM dnes připomíná veliký kámen s popiskou.

Vyřeš
osmisměrku.

UČITELÉ
DĚVČATA
ŠKOLA
ZÁKLADNÍ
CHLAPCI

U Č I T E L É Z W Č
Ú C H L A P C I K M
I P Á G Ř Ó B C H Z
S D Ě V Č A T A M Á
H G Ů Ú S P L X U K
A Ď C E P O N Ž Á L
Ů Ú Í Z K Ó T Y Z A
Ň Á N Š L H A Ú Ř D
A Í S Ý O H H B S N
I Č E L M Č Ď Ě G Í

Základní škola Na Ostrově byla vystavěna v pseudorenesančním slohu v letech 1884–1885, podle projektu stavebního rady Arnošta Jenšovského. Jednalo se o chlapeckou školu, a to až do roku 1948. Od vzniku chlapecké školy v budově sídlilo i městské muzeum, a to až do roku 1947, kdy bylo přesunuto do objektu bývalého obchodního domu A. Wenke a syn.

(3.)

Prohlédni si budovu a odpověz na otázky.

Tato budova je výrazná díky své barvě.
Jaká to je?

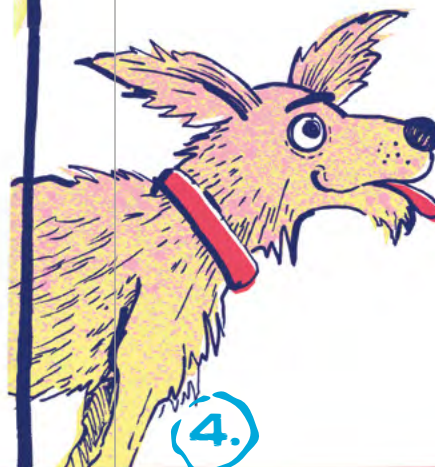
- ☐ fialová
- ☐ žlutá
- ☐ růžová

V této budově si můžeš číst a půjčovat knihy.
Jedná se totiž o...?

- ☐ soukromou vilu
- ☐ knihovnu
- ☐ školu

Co si v této budově můžeš půjčit domů?

- ☐ knihu
- ☐ psa
- ☐ mobil

4.

Prohlédni si malebnou dřevěnou budovu
a odpověz na otázky.

Co se odehrává v tomto objektu?

- ☐ výuka žáků
- ☐ loutková představení
- ☐ nakupují se zde potraviny

Jak se tento objekt oficiálně nazývá?

- ☐ Boučkově loutkové divadlo
- ☐ Městské divadlo
- ☐ Městské muzeum v Jaroměři

Jaký rok najdeš napsaný na budově?

- ☐ 1928
- ☐ 1738
- ☐ 1648

Boučkově loutkové divadlo nese jméno po svém zakladateli Rudolfovi Boučkovi. Divadelní budova byla vystavěna v roce 1935. Malebná dřevěná stavba ve stylu romantismu má na svém štítě nápis: „BOUČKOVĚ LOUTKOVĚ DIVADLO 1928“. Jedná se o rok přestavby, kdy se stalo druhou největší stálou loutkovou scénou v České republice a možná i v celé Evropě.

5

Prohlédni si budovu
a odpověz na otázky
a vyřeš úkol.

Co je to za budovu?

- ☐ hospoda
- ☐ muzeum
- ☐ divadlo

NÁPIS DIVADLO

MĚSTSKÝ ZNAK

VCHODOVÉ DVEŘE

RELIÉF S TÉMATEM SOKOLA

OKNO

LAMPA

6

Prohlédni si budovu
a odpověz na otázky.

Jaké učební obory škola nabízí? Zaškrtni správné odpovědi.

☐ truhlář	☐ kominík
☐ instalatér	☐ automechanik
☐ tesař	☐ podkovář a zemědělský kovář
☐ rybář	☐ umělecký keramik
☐ opravář zemědělských strojů	☐ umělecký kovář a zámečník, pasíř

Řemeslná škola byla založena roku 1886. Prvním ředitelem školy byl Alois Studnička (1886–1927), učitel matematiky, fyziky a zeměměřičství. Tuto školu navštěvoval i významný jaroměřský rodák Otakar Španiel, který byl sochařem, řezbářem a medailérem. Navrhoval také podobu prvních československých mincí. Názvy současných učebních oborů jsou uvedeny i na budově školy.

Tato krásná budova byla vystavěna v secesním slohu v letech 1901–1903 podle architekta J. Podhajskeho. Původně sloužila jako Sokolský dům pro tělocvičné a kulturní aktivity jaroměřské veřejnosti. Dnes se návštěvníci můžou těšit z pravidelných představení místního divadelního sboru Vrchlický, který v této budově účinkuje již od roku 1903.

7.

Prohlédni si Základní školu Boženy Němcové a odpověz na otázky.

V jakém roce byla budova postavena?

- ☐ 1914
- ☐ 1915
- ☐ 1916

Napravo od budovy najdeš bustu významné české spisovatelky. Jak se jmenuje?

- ☐ Karolína Světlá
- ☐ Božena Němcová
- ☐ Magdalena Dobromila Rettigová

Jak se jmenoval architekt této budovy?

- ☐ J. Plečnik
- ☐ A. Skřivánek
- ☐ J. Gočár

Základní škola Boženy Němcové byla vystavěna v letech 1913–1914 podle projektu architekta Antonína Skřivánka. Je inspirována secesním slohem. Nejdříve budova sloužila jako měšťanská dívčí škola. Dnes nese škola jméno pro významné české spisovatelce, která má napravo od budovy svou kamennou bustu.

8.

Prohlédni si budovu, odpověz na otázky a splň úkol.

Jaká instituce sídlí v budově?

- ☐ knihovna
- ☐ obchod
- ☐ mateřská škola

Objekt navštěvuji?

- ☐ předškolní děti
- ☐ děti školou povinné
- ☐ středoškoláci

Pomoz žáčkovi dostat se do školky.

Tato vila byla vystavěna v letech 1912–1913 podle návrhu architektů J. Fňouka a O. Lisky. Jednalo se o soukromou vilu pro místního továrníka F. Polického. Je krásným příkladem moderny, art deca a kubismu. Dnes v budově sídlí mateřská škola.

Prohlédni si budovu a odpověz na otázky.

Co je to za budovu?

- ☐ škola
- ☐ knihovna
- ☐ muzeum

Jaký nápis je nad vchodem do budovy?

- ☐ základní škola
- ☐ mateřská škola
- ☐ gymnázium

Gymnázium nese jméno významné české osobnosti. Jaké?

- ☐ Vlasta Burian
- ☐ Jaroslav Žák
- ☐ Eduard Beneš

Jaká další škola zde sídlí?

- ☐ Základní škola Křišťál
- ☐ Základní Waldorfská škola
- ☐ Základní škola Montessori

Velký školní objekt ve klasicizujícím a funkcionalistickém stylu je vystavěn v letech 1925–1928. Architektem se stal O. Liska. Je příkladem vysoké architektonické úrovně školních staveb v závěru 1. třetiny 20. století.

Dnešní procházka Jaroměří je u konce. Doufám, že se ti líbila. Získal/a jsi nové a zajímavé informace o významných budovách tohoto krásného města. Informace o dané budově a správné odpovědi si můžeš zkontrolovat u každého zastavení v rámečcích pod otázkami.

Město Jaroměř

město_jaromer

Tiráž:

Foto:

Tomáš Vojtíšek, Ptačí park Josefovské louky
a Tomáš Menec.

JAROMER-JOSEFOV.CZ